

ВІДДІЛ ОСВІТИ, СІМ'Ї, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
РЕШЕТИЛІВСЬКОЇ РАЙДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
Будинок дитячої та юнацької творчості
Решетилівської районної ради

Сценарій проведення КВЕСТУ
«Зимуючі птахи»

Розробила: Смірнова Віра Марківна,
керівник гуртків БДЮТ

Решетилівка, 2016

Мета: Систематизувати знання про різноманітність зимуючих птахів. Розвивати вміння порівнювати, узагальнювати, логічно мислити, розвивати екологічне мислення, пізнавальний інтерес учнів, виховувати бережливе ставлення до природи. Здійснювати екологічне виховання, формувати культуру спілкування під час змагання.

Вік учасників: учні 5-8-х класів.

Підготовка до змагання:

1. Вибрати відповідальних.
2. Поділити учнів на команди.
3. Кожна команда повинна обрати девіз, назву та командира. Підготувати емблеми, що відображають назву команди.
4. Ознайомити учасників з правилами гри.

Правила гри:

Для проведення гри кожен клас представляє команду з п'яти учнів. Завдання команди: за виданим маршрутним листом, пройти всі запропоновані станції. На кожній станції учасники отримують завдання. Кожна правильна відповідь оцінюється в один бал. За порушення дисципліни у команди знімаються бали. Всі бали виставляються в маршрутний листок. Підрахунок балів проводять члени журі. Команди повинні відвідувати станції чітко до маршрутного листа.

Хід заходу

I. Лінійка-відкриття.

Виступ організаторів – членів гуртка:

- Птахи... саме це слово пробуджує незбориму жагу здійснитися за хмари, відчутти радість польоту, подивитися на землю з небес. Лебедина вірність, орлиний зір, мудрість сови, стрімкість сокола, солов'їна мова — вислови, що яскраво свідчать про те, як нерозривно пов'язане життя людей із пернатими друзями. І справді, хіба можемо ми уявити весну без маленьких гостей нашого саду, літо – без сміливих польотів молодих серпокрильців по під хмарами, осінь – без журавлиних ключів, а зиму – без яскравих снігурів та омелюхів?

- Кожен вид птахів – це невід'ємна частина природи, що відіграє свою, важливу, хоч іноді непомітну для людей роль. Кожна пташка, чи то степова царівна дрофа, чи малесенький мешканець лісів волове очко, однаково важлива для належного функціонування незліченної кількості процесів, що

повсякчас відбуваються в довкіллі, і порушення яких загрожує в результаті всьому живому, в тому числі і людині.

- Але щоб зберегти все різноманіття пташиного царства, ми мусимо добре його вивчити. Із цією метою ми проводимо цей захід. Він буде цікавим як для всіх шанувальників природи, небайдужих людей.

- Сьогодні в наше село прийшла красуня-зима. Якою вона буде, теплою чи холодною, але головне те, що наші друзі – птахи потребують людського захисту. Снігові хурделиці, морози можуть згубити багато птахів. В люті морози з 10 синиць гинуть 8-9. І тільки велика плодючість врятує їх від знищення. Саме в цей час пора потурбуватися про наших пернатих друзів.

- Чи треба підгодовувати пташок взимку? Здавалося б дивне запитання. Змалку нас вчили: допоможіть пташці перезимувати, особливо в голодну зиму. До нас в Україну з Північної Європи прилітають зимувати жаві, з яскравими червоними грудками снігурі. Вони харчуються різним насінням дерев та кущів.

- Тисячами прилітають до нас взимку граки, заповнюючи парки, ліси, поля. Дехто вважає, що це ворони, але від ворон вони відрізняються яскравим фіолетово-синім блиском пір'я. Біля будівель найчастіше взимку клопочуться синички. Спритно лазять по тонких гілках берези та вільхи співаки – щиглики. Одне слово – птаства різного взимку у нас вистачає.

- Чи приємно нам піклуватися про птахів? Так наші серця теплішають від того, що ми допомагаємо нашим пернатим друзям. Це нормально коли живий дбає про живого. Ненормальною є байдужість – рідна сестра жорстокості. Серце, не здатне співчувати, поступово «дерев'яніє».

- Холодно, голодно, самотньо пташці взимку. Жива істота гине від холоду і голоду тоді, коли нам тепло і затишно в своїх будинках, коли ми – ситі і веселі, не думаємо ні про кого, крім себе.

- Природа не вимагає від людей значних подвигів – їй достатньо нашої щирої уваги і чуйності. Буває, досить крихти хліба, щоб врятувати пташинку і не дати обірватися нитці життя.

Крихти хліба (Качан Анатолій)

*З лісосмуг, де свищуть сніговиці,
Де не стало корму і тепла,
Перебрались лагідні синиці
У садки до нашого села.*

*В завірюху, ожеледь, морози
Стукають синиці у вікно,
З горобцями ділять на дорозі
Крихту хліба мерзлу і зерно.*

*Пригощав пташок я з годівниці
І почав нарешті відчувати,
Що для когось крихта — це дрібниця,
А для пташки — жить чи замерзати.*

- На цій планеті – великій і могутній, а водночас такій крихітній і тендітній – ми всі залежимо один від одного, всі зобов'язані один перед одним, всі винні один одному. Кожний відповідає за живого – і ця відповідальність має стати законом нашої совісті. Якщо ваша совість не спить, спитайте в неї, а що б я зміг зробити для своїх менших братів.

- *Слід усім запам'ятати*

Пташок треба захищати

Їх оселі не руйнуй,

Краще взимку підгодуй!

- Тож ми пропонуємо взяти участь у квесті «Птахи»
- Час познайомитися з командами-учасницями.
- А участь у нашій грі беруть:
  - Команда _____ 5 класу (вихід команди)
  - Команда _____ 6 класу (вихід команди)
  - Команда _____ 7 класу (вихід команди)
  - Команда _____ 8а класу (вихід команди)
  - Команда _____ 8б класу (вихід команди)

Відбувається представлення команд (*назва та девіз*). Учасники отримують маршрутні листи та знайомляться з правилами гри.

II. Робота по станціях

1. Станція «Загадкова».

Ведучий. Де тільки ми не зустрічаємо птахів? У лісі і в полі, в горах і по берегах річок, в парку і на рідному подвір'ї. Ми так звикли до них, що часом нам починає здаватися, ніби добре ми їх знаємо. А чи справді це так? Зараз ми спробуємо це перевірити.

(учасники повинні відгадати птаха, про якого йдеться мова в загадці)

1. Маленький хлопчик у сірій
свитинці
По дворах стрибає, крихти збирає.

2. Стрекотуха білобока
Звуть усі її ...

3. Дзоб міцний і гарні крила,
Чорний хвіст, жилетка сіра,
Чи присяде, чи летить, -
«Кар, кар, кар!» - усе кричить.

4. Цілий день працюю в гаї,
Діловито дзьобом б'ю,
Я не цвяхи забиваю,
Я комашок дістаю.

5. Жовтогруді щибетушки,
Мають чорні капелюшки,
Сірі лапки, білі щічки,
Називаються ...

6. Вони бувають сизі, білі,
Воркують, в парку проживають.
Вважають їх птахами миру,
На щастя в небо випускають.
І линуть в сині голубій
Птахи чудові — ...

7. Крізь зимові заметілі
Пташенята прилетіли.
В них червоні гарні груди –
Ніби яблука усюди
Хтось розвісив у дворі.
Звуться пташки...

8.- Кукурі-кукуріку! -
Чути голос за ріку.
То вночі живий будильник
Відбива години ...

9. І шипить він, і гелгоче –
Каже, що вкусити хоче.
Довгу шию витягає
І немовби промовляє:
«Як вкушу, то буде знак.
Я – сердитий птах ...»

10. Ходить гордо по подвір'ю,
Розпустивши хвіст та пір'я,
Набундючившись, мов пан...
Це не півень, не фазан.
Галасливий в нього крик.
Здогадались? Це ...

2. Станція «Орнітологічний клин»

Ведучий. Птахи дуже відрізняються один від одного розмірами і будовою тіла. Різні умови життя й особливості живлення зробили птахів такими несхожими між собою.

Завдання: на вирізаних з паперу птахах, які розташовані на дошці у вигляді клина, дається опис птаха. Необхідно визначити про якого птаха йдеться мова.

1. Ця маленька рухлива пташка з округлою голівкою, короткою шиєю, яйцеподібним тулубом, короткими і округлими крилами. Дзьоб твердий, до кінця загострений. У холодну пору птахи сидять, щільно притиснувшись один до одного, настовбурчившись.

2. Це красивий птах. У неї на голові чорна шапочка, щоки білі, на горлі чорна смуга - краватка, крила і хвіст сірі, спина жовто-зелена, а черевце - жовте.

3. У цієї птиці красиве строкате оперення. Верх тіла - чорний, на голові та шії білі плями, складених на крилах білі смуги, підхвістя і тім'я червоні. Дзьоб міцний і гострий.

4. У цього птаха верх голови, крила, хвіст - чорні; спина блакитнувато-сіра, а черевце - червоне. Дзьоб короткий, товстий, конічної форми, чорного кольору.

5. Ця невелика пташка червоного кольору з чіпкими лапками і частим хрестоподібним дзьобом.
6. Голова, крила, хвіст у цієї пташки - чорні, а з боків білосніжні пір'ячко. Хвіст довгий, прямий, ніби стріла. Дзьоб міцний і гострий.
7. У цієї птиці велике, довгасте тулуб, великі сильні ноги. Ходить вона великими кроками. Дзьоб міцний, великий. Голова, горло і крила - чорні, а решта тіла - сіре.
8. У дорослих верх сірувато-бурий, з темною строкатістю; на тім'ї загострений «чуб», низ тулуба білуватий, з темно-бурою строкатістю на волі і боках; спід крил світло-рудий; махові пера темно-бурі, зі світлою облямівкою; центральні стернові пера бурі, крайні — рудуваті, інші темно-бурі; дзьоб і ноги бурі.
9. У дорослих ,верх голови шоколадно-бурий; надхвістя і підхвістя білі; решта оперення буре, з білими краплеподібними плямами; махові пера чорні; на кінці чорного хвоста біла смуга, широка з боків вужча в центрі; дзьоб і ноги чорні . У молодих тьмяніші білі плями менш виразні; дзьоб і ноги бурі.
10. Довжина тіла — до 17 см, розмах крил — 27-31 см, вага — 28-40 г, тривалість життя — 7 років. Птах розміром з горобця. Птах легко визначається за незвичним дзьобом — він хрестоподібний, верхня щелепа перехрещується з нижньою.

3. Станція «Курочка Ряба»

Ведучий. Називаючи горобця горобцем або ластівку ластівкою, мабуть, мало хто зважає на те, як виникли такі назви цих птахів, тим паче, що їх майже однаково називаються скрізь по Україні. Коли ж виявляєш, що одного й того ж птаха в одній місцевості називають «чайка», а в іншій – «книга», тоді й може виникнути зацікавленість, яким чином утворюються назви наших пернатих сусідів. Тож ми пропонуємо вам перевірити, а чи знаєте ви назви зимуючих птахів.

(учасникам слід скласти назву птаха з анаграми, яка записана на вирізаному з паперу фігури, що імітує пташине яйце)

4. Станція «Птахи - синоптики»

Ведучий. Як спостерігати за птахами в природі? «А навіщо за ними спостерігати?» – можливо, питає дехто з вас. Відповідаємо, щоб знати їх не тільки з книжок, а, зустрівши, пізнавати, як добрих знайомих, розуміти їхню

поведінку, правильно ставитися до них. Спостерігати за птахами корисно і тому що птахи справжні синоптики.

Завдання: продовж прикмету.

1. Сова кричить ... (на холод)
2. Синиця зранку починає пицати ... (чекай морозу)
3. Півень на одній нозі стоїть ... (до холодів)
4. Галки на вечір збираються в зграї ... (на ясну погоду)
5. Галки і ворони голосно кричать ... (на холод)
6. Голуби воркочуть ... (буде тепло)
7. Горобці взимку голосно цвірінькають ... (до відлиги)
8. Гусаки й качки під крило дзьоби ховають ... (на холод)
9. Ворони сидять на нижніх гілках дерев ... (на вітер)
10. Синиці ховаються під дах ... (на хуртовину)

5. Станція «Пташине меню»

Ведучий. Підгодовування сприяє виживанню птахів в несприятливу пору року. Адже багато їх гине саме в суворі зими від нестачі корму. Взимку птахам важко знайти їжу і в той же час, вони витрачають багато енергії, щоб при морозах підтримувати температуру власного тіла на рівні 40° . Синичка, наприклад, всього за одну ніч при температурі -10° втрачає 10% свої ваги. Але підгодовувати птахів потрібно вміючи.

Завдання: визначити улюблені страви різних видів птахів.

6. Станція «Годівничка»

Ведучий. Я – володар птахів!

Захочу – птахи самі прилетять до мене.

Захочу – прилетять голуби й горобці. Захочу – синиці. Захочу – з'являться гості з півночі: снігурі та омелюхи.

Ні, я не чарівник. Я не шепочу таємничих заклинань. І в мене немає чарівної палички. Зате в мене є чарівна поличка – годівничка.

Виготовлення годівнички:

1. Матеріали і зовнішній вигляд

- годівничку можна зробити з пластикової пляшки, але, звісно, щоб пташці було зручно їсти, потрібно зробити зручний вхід;

- можна зробити з дерева, потрібно продумати модель годівнички, чи буде відкритого, чи закритого типу;

- чи буде вона якогось кольору, якими цвяхами буде зроблена.

2. Розташування годівнички:

- не низько від землі, щоб кіт чи будь-яка інша тварина не збила, чи не достала корм;
- у відкритому місці, де добре буде видно її;
- добре закріпити на гілках, щоб вітер не розгойдував, чи не зірвав.

3. Догляд за годівничкою:

- регулярно насипати новий корм;
- перевіряти годівничку в якому вона стані;
- змитати сніг і лушпиння.

Не забуваймо, що кожна пташина, яка благополучно перезимувала, буде найвірнішим помічником у охороні лісів, полів, городів та садів від шкідливих комах.

7. Станція «Птахи в народній творчості»

Ведучий. «Людина не повинна соромитися цікавості, яку пробуджує в ній природа», – писав відомий нідерландський натураліст Ніколас Тінберген. Надзвичайне – поряд. Воно навколо нас. Треба тільки захотіти зустрітися з ним. І тоді відбудеться чудо. Чудо відкриття.

Ми пропонуємо вам зіграти в екологічне лото.

Завдання: учасники по черзі витягують із «гнізда» картки із завданням продовжити прислів'я.

1. Новину ворона ... на хвості принесла.
2. Дружні сороки і ... орла заклюють.
3. Лякана ворона куща ... боїться.
4. Ворона хоч мала, а ... рот великий.
5. Куди ворони не літати, то треба ... крилами махати.
6. Горобець-молодець, а ... ластівка — краще.
7. Слово — не горобець, ... вилетить — не спіймаєш.
8. Горобець маленький, а ... серденько має.
9. Хто б дятла знав, якби ... не його ніс.
10. Всяка сорока від свого язика ... страждає.

8. Станція «Людина і птах»

Ведучий. Твердження, що краса врятує світ, відомо всім, бо людина стала людиною, коли побачила яскраве різнобарв'я рідної природи, коли почула спів жайворонка й тьохкання солов'я, коли відчула тонкі пахощі бузкового цвіту й

медові розливи білої акації. Але людина інколи забуває, що вона є лише часточкою природи, із законами й силами якої необхідно рахуватися.

Ми любимо наших пернатих друзів. Вони дорогі нам як незамінні помічники людини в боротьбі за врожай, вірні союзники в знищенні шкідників сільського й лісового господарства. Птахи – частина природи, без яких її врода була б неповною!

Завдання: учасники команди перелічують фактори, що спричиняють зменшення кількості птахів.

III. Підведення підсумків. Нагородження учасників

- Всіх нас, людей, хвилює питання: «А що ж далі? Яке майбутнє чекає птахів?». Кожен повинен усвідомити, що птахи наші справжні друзі і помічники, і відповідно ставитися до них. Дуже хотілося б, щоб ми побували в лісі, в полі, уважно придивлялися до птахів, до природи, що нас оточує.

- Якщо ми будемо уважні, то зовсім по іншому побачимо знайомі речі, помітимо багато цікавого в щоденному житті птахів.

- Сподіваємося, що саме ми станемо справжніми природолюбамі. А супутниками нашими завжди будуть наполегливість, допитливість, доброта.

- Хочеться сподіватися, що учні Жовтневої школи зроблять дуже багато для того, щоб людина жила в гармонії з природою. Адже якщо людина розуміє природу і любить її, то природа відповість тим самим.